

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З НАДАННЯМ ІНТЕРНЕТ-ПОСЛУГ

Карпенко О.І.,

*аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету ХНУ ім. В.Н. Каразіна*

Розвиток інформаційного суспільства, інформатизація різних сфер діяльності породжує актуальність правових досліджень нових суспільних відносин, що виникають і змінюються під впливом економіко-соціальних процесів.

Масове використання транскордонних телекомунікаційних мереж, об'єднаних в Інтернет, у тому числі для ведення підприємницької діяльності, надання інформаційних послуг, виконання робіт по збору та обробці інформації, зробило актуальними питання правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з користуванням телекомунікаційною мережею Інтернет. Основна частина цих відносин являє собою послуги, що надаються з використанням Інтернету [1, 36].

Правові проблеми, пов'язані з різними сторонами формування і розвитку інформаційного суспільства, інформатизації досліджувалися як в працях українських науковців (Н. В. Аляб'єва, І. В. Венедіктова, І. В. Жилінкова, О. В. Дзера, С. О. Ємельянчик, О. В. Кохановська, І. В. Спасибо-Фатєєвої, Р. Б. Шишка та ін.), так і в працях російських вчених (А. В. Красикової, О. М. Макарової, С. В. Малахова, В. Б. Наумова, С. В. Петровського, О. І. Савел'єв, В. П. Талімончик та ін.).

Ряд авторів, таких як Анан'єва Е., Ботуз С., Наумов В., Пастухов О., присвятили свої роботи окремим проблемам правової охорони об'єктів авторських прав, доступних користувачам Інтернету.

Аналіз даних робіт показує, що їх авторами виявлені, в основному, процесуально-правові проблеми виявлення та доведення фактів порушення авторських прав при розміщенні інформації в Інтернеті.

Рішенням проблеми доведення факту неправомірного використання об'єкта авторських прав можливо шляхом пред'явлення сервера (комп'ютера, на якому зберігається сайт), але його експертиза дозволить лише встановити зміст сайту на сьогоднішній момент і не доведе, що та ж інформація була на сайті і раніше, у момент передбачуваного порушення прав автора.

У літературі пропонувалося також використовувати для фіксації інформації, розташованої на сайті, Web-депозитарії, тобто незалежне сховище інформації з сайтів. При цьому в ролі зберігачів відповідної інформації виступатимуть недержавні організації, що

уклали договір з власником мережевого інформаційного ресурсу (сайту) [2, 101-102].

Однак даний метод викликає сумніви, оскільки посвідчення фактів здійснює особа, яка не уповноважена на такі дії і, крім того, отримує плату за таке посвідчення.

Все це дозволяє говорити про необхідність пошуку інших засобів отримання доказів наявності певної інформації в Інтернеті.

Погоджуючись з думкою О.В. Пастухова, жодна технологія не гарантує абсолютного захисту від порушення авторських прав на твори, розміщені в Інтернеті. Проте, комбінація технічних засобів захисту інформації та інших методів може стати потужним фактором стримування від порушення авторських прав в Інтернеті, роблячи таке порушення технічно складною та економічно не вигідною операцією [3, 71-72].

Іншою проблемою, яка виникає при наданні Інтернет-послуг, є проблема правового регулювання виняткових прав на доменне ім'я, яке ідентифікує мережевий інформаційний ресурс, і співвідношення цих прав з правами на товарний знак і фірмове найменування. Бойко Д.В. надає таке визначення поняття «доменне ім'я» як засіб індивідуалізації інформаційного ресурсу в мережі Інтернет, які являють собою розділену крапками на окремі частини-домени буквену стрічку, яка складається з певної кількості символів, латинського алфавіту (за загальним правилом), а також цифр та дефісу [4, 23-24].

Слід зазначити, що юридичний статус доменних найменувань в Україні поки не визначений, проте простежується його тісний зв'язок з правами на товарні знаки і фірмові найменування, так як доменні імена виконують схожі функції, що дозволяє розглядати їх як засоби індивідуалізації мережевого інформаційного ресурсу (сайту).

Іншими проблемами, що стали предметом дослідження правознавців у зв'язку з поширенням комп'ютерної обробки даних і передачею їх по каналах телекомунікаційних мереж, став захист персональних даних, забезпечення права громадян на отримання інформації з Інтернету, в тому числі правової інформації та інформації про діяльність державних органів, запобігання поширення відомостей невідповідних дійсності, які порочать честь, гідність чи ділову репутацію громадян чи юридичних осіб, образливих і наклепницьких відомостей, а також пропаганди, спрямованої на розпалювання національної, расової та релігійної ворожнечі, насильницьку зміну конституційного ладу з використанням Інтернету, електронного документообігу, електронного цифрового підпису, укладання угод в електронній формі, вирішення питань оподаткування, регулювання відносин з приводу здійснення безготівкових платежів з використанням телекомунікаційних сітей та ін.. Також вивчалася інформаційна безпека держави та громадян у сфері несанкціонованого

доступу до комп'ютерної інформації з використанням телекомунікаційної мережі, внесення несанкціонованих змін або знищення інформації, поширення шкідливих програм, питання юрисдикції для юридичних фактів, пов'язаних з користуванням транскордонною телекомунікаційною мережею Інтернет, проблеми застосування телекомунікаційних мереж для судочинства, специфіка цивільних правовідносин з приводу використання Інтернету. Піднімалися питання можливості поширення правових норм, що регулюють діяльність засобів масової інформації, на мережеві інформаційні ресурси.

Слід зазначити, що при розгляді відносин з використання Інтернету необхідно враховувати їх складний суб'єктний склад, обумовлений участю у відносинах операторів зв'язку. Наприклад, доступ користувача до інформаційного ресурсу здійснюється, як правило, шляхом звернення до оператора зв'язку, з яким він перебуває у договірних відносинах, із запитом на певну інформацію. Після автоматизованої обробки запиту оператор зв'язку отримує дані від іншого оператора, розмістив інформаційні ресурси на своєму обладнанні. Таким чином, виникають інформаційні суспільні відносини між користувачем зв'язку, операторами зв'язку і власником мережевого інформаційного ресурсу.

Складність суб'єктного складу зазначених відносин також може полягати в тому, що вони часто мають іноземний елемент, причому користувач зв'язку, оператори зв'язку та власник мережевого інформаційного ресурсу нерідко перебувають під юрисдикцією різних держав [1, 42-43].

У висновку потрібно зазначити, що більшість публікацій, присвячених правовим проблемам використання Інтернету, носять постановочний характер, сигналізуючи про наявність тих чи інших правових проблем з вказівкою на неможливість використання існуючих законодавчих актів і необхідності внесення змін до законодавство.

Разом з тим, незважаючи на охоплення українськими дослідниками багатьох правових проблем, пов'язаних з відносинами з приводу використання Інтернету, практично не отримали належного висвітлення питання зобов'язальних відносин, їх юридична характеристика і види.

Список використаних джерел:

1. Петровский С. В. Правовое регулирование оказания Интернет-услуг: дис...канд.юр.наук:12.00.03. / Станислав Витальевич Петровский. – М., 2002. – 189 с.
2. Степанов В.В., Наумов В.Б. WEB-Депозитарий – нетрадиционный метод защиты авторских прав // Тезисы докладов VI Санкт-Петербургской международной конференции «Региональная Информатика-98» (РИ-98). Санкт-Петербург, 2-4 июня 1998 г., Ч. 1. – С.101-102.
3. Пастухов О. М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Олександр Миколайович Пастухов. – К., 2002. – 173 с.
4. Бойко Д. В. Правова природа доменних імен Інтернет: дис. ...канд. юр. наук: 12.00.03 / Дмитро Віталійович Бойко. – Х., 2005. – 212 с.

Науковий керівник – Стефанчук Руслан Олексійович, д.ю.н., професор кафедри цивільно-правових дисциплін ХНУ ім. В.Н. Каразіна.